

«سویه‌ها: مطالعه‌ای در فلسفه هگل» ترجمه و منتشر شد

«سویه‌ها: مطالعه‌ای در فلسفه‌ی هگل» نوشته تئودور آدورنو با ترجمه حسام سلامت، یگانه خویی و محمدمهدی اردبیلی به همت نشر ققنوس منتشر شد.

«سویه‌ها: مطالعه‌ای در فلسفه‌ی هگل» نوشته تئودور آدورنو با ترجمه حسام سلامت، یگانه خویی و محمدمهدی اردبیلی به همت نشر ققنوس منتشر شد.

به گزارش خبرنگار مهر، تئودور آدورنو در ۱۴ نوامبر ۱۹۰۶، به مناسبت صدویست و پنجمین سال مرگ هگل، در دانشگاه آزاد برلین سخنرانی‌ای ایراد کرد که بنا بود به ابعاد و سویه‌های فکری هگل اختصاص داشته باشد. در همان ایام همین مباحث و دیگر مسائل و موضوعات را به نحوی مبسوط‌تر در قالب درسگفتاری رادیوی مطرح کرد. از آن‌جا که مباحث سخنرانی دانشگاهی و درسگفتار رادیویی عمیقاً به هم ارتباط داشتند، آدورنو مضامین این دو را، به علاوه «اضافات مهم» در قالب تک‌نگاری‌ای با عنوان «سویه‌ها: فلسفه هگل» گرد هم آورد.

تئودور آدورنو در این کتاب، برحسب قرائت خاص خودش از ایدئالیسم آلمانی به طور کلی و فلسفه هگل به طور خاص، آن هم قرائتی که به اقتضای فشرده‌گی فضای نوشتار هیچ‌گاه آن‌قدرها بسط نمی‌یابد و صرفاً به اشاره برگزار می‌شود، پاره‌ای از تعیین‌کننده‌ترین پروبلماتیک‌های فلسفه هگل – و نیز دیگر فلسفه‌های ایدئالیسم آلمانی: کانت، فیشته و شلینگ – را برجسته می‌کند، و البته به سرعت از روی آن‌ها می‌پرد، تا در نهایت گره‌گاه‌های این فلسفه را به یکدیگر وصل کند و انسجام منطقی آن و در عین حال تنش درونی‌اش را نشان دهد.

در بخشی از مقدمه‌ای مترجمان آمده است: ... آدورنو زمانی درباره‌ی هگل نوشت: «در قلمرو فلسفه‌های [بزرگ، هگل بی‌تردید تنها کسی است که حین مواجهه با آثار او بعضی اوقات آدمی دقیقاً نمی‌داند و نمی‌تواند قاطعانه حکم کند که سخن بر سر چیست، و تضمینی وجود ندارد که چنین حکمی اصلاً ممکن باشد» (Adorno, 1994: 89). بی‌شک این دعوی در قبال خود آدورنو نیز، همپای هگل، راست می‌آید. دشواری نثر آدورنو در اغلب مواقع سرگیجه‌آور است و بعضاً خواننده را، حتی خواننده‌ی جدی و پیگیری را که با مواضع وی آشناست، مستأصل می‌کند و به این صرافت می‌اندازد که شکست‌اش را بپذیرد و کتاب را ببندد.

در اینجا نیز به سیاق دیگر کارهای آدورنو با متنی به غایت فشرده و سهمگین سروکار داریم که اهم مواضع فلسفه‌ی هگل را، آن هم در نسبت انتقادی‌اش با کل سنت ایدئالیسم آلمانی، به یک‌نفس‌ترین شیوه‌ی ممکن، بی‌آنکه در این میان به خواننده مجال نفس‌کشیدن بدهد، روایت می‌کند. این روایت اما به هیچ‌وجه شرح و تفسیری آموزشی برای آشنایی مقدماتی یا پیشرفته با فلسفه‌ی هگل نیست. با این اوصاف خواننده‌ای که به قصد آموختن هگل به سراغ جستار حاضر برود احتمالاً دست خالی باز خواهد گشت ...

وی در جستار حاضر برحسب قرائت خاص خودش از ایدئالیسم آلمانی به طور کلی و فلسفه‌ی هگل به طور خاص، آن هم قرائتی که به اقتضای فشرده‌گی فضای نوشتار هیچ‌گاه آنقدرها بسط نمی‌یابد و صرفاً به اشاره برگزار می‌شود، پاره‌ای از تعیین‌کننده‌ترین پروبلماتیک‌های فلسفه‌ی هگل – و نیز دیگر فلسفه‌های ایدئالیسم آلمانی: کانت، فیشته و شلینگ – را برجسته می‌کند، و البته به سرعت از روی آنها می‌پرد، تا در نهایت گره‌گاه‌های این فلسفه را به یکدیگر وصل کند و انسجام منطقی آن و در عین حال تنش درونی‌اش را نشان دهد.

با این تفصیل با متنی طرفیم که بی‌رحمانه دیرپاب و خصمانه سخت‌فهم است. این حقیقت اما عوض آنکه در حکم توجیهی برای انصراف از مواجهه‌اش با متن باشد اتفاقاً ما را به کلنجار رفتن با آن و سروکله‌زدن با دقایق و اش ترغیب می‌کند؛ دست‌کم تجربه‌ی ما چنین بوده است. از همین رو مترجمان خود را در نهایت ناگزیر یافتند که پیچ‌وتاب‌ها، ابهام‌ها و ارجاعات متن را برحسب فهم خود و تا جایی که توان نظری‌شان اجازه می‌داد در قالب یادداشت‌های مختصر و مفصل، به اقتضای هر مورد، روشن سازند. هر

چه باشد با جستاری سروکار داریم که اساسی‌ترین نکته‌های آن صرفاً در حد اشارات گذرا طرح شده‌اند و اغلب ارجاعاتش به کانت، فیشته، شلینگ و هگل، لابد به این دلیل که اشراف خواننده بر سنت ایدئالیسم آلمانی را پیش‌فرض گرفته است، بی‌مهابا به درون متن پرتاب شده‌اند...

سید مسعود حسینی، پژوهشگر و مترجم فلسفه در مورد این اثر نوشته است: گذشته از کیفیت بسیار خوب ترجمه و خوش‌خوانی و روانی متن فارسی، مایلم به دو نکته‌ی برجسته‌ی این ترجمه اشاره کنم: نخست این‌که، متنی است بسیار فشرده و مملو از بینش‌ها و تحلیل‌های عمیق. بنابراین، حجم اندک کتاب (بالغ بر ۷۰ صفحه بدون پی‌نوشت‌های مترجمان) نباید موجب پیشداوری درباره‌ی اهمیت اثر شود. اگرچه با متنی ۷۰ صفحه‌ای طرف هستیم، ولی متن چنان عمیق است که شاید شرح آن نیازمند نگارش کتابی دو یا سه برابر حجم آن باشد.

دوم، تعهد مترجمان به محتوا. مترجمان کوشیده‌اند تا جایی که در توان دارند از غموض و پیچیدگی مطالب بکاهند، به این ترتیب که بیش از ۵۰ پی‌نوشت بسیار مبسوط (گاه در حد چند صفحه) به انتهای کتاب افزوده‌اند. وظیفه‌ی مترجم حتی با ترجمه‌ی دقیق متن نیز به پایان نمی‌رسد. شرح محتوای متن هم جز وظایف مترجم است، گیریم نه در مقام مترجم، دست‌کم در مقام شارح. چراکه مترجم‌بودن موخر از شارح‌بودن است. مترجم وظیفه دارد پیش از ارائه متن به جامعه خوانندگان، حتی‌المقدور در فهم محتوای اثری که ترجمه می‌کند بکوشد، کاری که مترجمان کتاب‌سویه‌ها و سویی‌ها؛ به آن اقدام کرده‌اند.

سویی‌ها: مطالعه‌ی فلسفه‌ی هگل؛ نوشته تئودور آدورنو با ترجمه‌ی حسام سلامت، یگانه خویی و محمدمهدی اردبیلی به همت نشر ققنوس به بهای 12 هزار تومان در پائیز امسال منتشر شد.